

Тімашова
Вікторія Михайлівна

Вплив розладів психічного здоров'я особистості, зумовлених її перебуванням при владі, на суспільно-політичні процеси

УДК 321.64-051:159.9
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-4-69-74>

Тімашова Вікторія Михайлівна
доктор політичних наук, доцент,
професор кафедри політичних наук,
публічного управління та адміністрування
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна

Актуальною проблемою в сучасному динамічному світі є душевні розлади, які є наслідком порушення взаємодії особистості з власним і навколишнім світом, причому останнє поняття обов'язково включає в себе ставлення до подій під час перебігу суспільно-політичних процесів. Криза ідентичності багато в чому зумовлена тим, що ми живемо у стані підвищеного ризику насамперед у сфері політичній та економічній. У зв'язку із цим у статті розглянуто поняття психічної дезадаптації у ситуаціях кризових державних періодів, які супроводжуються погіршенням психологічного стану населення. Метою дослідження є аналіз розладів психічного здоров'я особистості, зумовлених її перебуванням при владі, та їх впливу на суспільно-політичні процеси. У дослідженні використаний біхевіоралістський (поведінковий) підхід, який розглядає політичний процес як реалізацію певного первинного вольового зусилля, що надає політичний сенс будь-якому поведінковому акту. Біхевіоралізм використовує зведення особистості до її соціального функціонування, а визначення норми або здоров'я пов'язує з поняттям рівноваги, критеріями якої є адаптація, стабільність, успішність, продуктивність, конформність.

Застосовано поняття політичної психіатрії, за допомогою якого доведена доречність застосування психіатричних концепцій для описання і пояснення впливу розладів психічного здоров'я особистості, пов'язаних із її перебуванням при владі, на перебіг суспільно-політичних процесів. Наголошено, що предмет, методи і завдання політичної психіатрії поки що чітко не визначені. Соціальна ущербність, а також поняття нормальної соціальної ущербності, введено Е. Фроммом, визначається як адаптаційний феномен, який сприяє виживанню особистості в сучасному суспільстві, а синдром самовпевненості (гібрис) – як сукупність ознак специфічної професійної деформації, викликаної тривалим перебуванням особи при владі. Наведено основні клінічні критерії гібрис-особистості та їх прояв у поведінці такої особи. З'ясовано, що суттєвими зовнішніми факторами можуть бути надання надмірної влади і відсутність механізмів її обмеження, а також період, протягом якого особа припускає залишатися при владі. Із цього випливає основний висновок, що психічні стани людини входять до зони відповідальності політиків, а тому суспільство потребує політико-соціальної стабільності, а якщо вона не забезпечена системою демократичної влади, вона забезпечуватиметься авторитарними (тоталітарними) методами.

Ключові слова: психічна дезадаптація, політична психіатрія, парадоксальний наказ, соціальна ущербність, гібрис-синдром.

Вступ. Психічне здоров'я та психологічне благополуччя належать до найважливіших проблем сьогодення і визнані найважливішими складовими частинами високого рівня якості життя, які дозволяють людині вважати своє життя повноцінним і значущим, бути активними і творчими членами суспільства. Розвиток сучасної психіатрії є прикладом інтегративного розвитку галузі, яка поєднала нозологічний підхід із психологічними та соціологічними категоріями, що стало передумовою інтегративного системного підходу до психічних розладів/хвороб. Особливо це стосується України, яку ВООЗ відносить до країн, які досі не мають власних програм охорони психічного здоров'я своїх громадян [10, с. 41].

Стрімкі політичні, соціально-економічні, культурні, ментальні зміни завжди супроводжуються погіршенням психологічного стану населення. Дія соціальних змін на здоров'я будь-якого суспільства має ознаки універсальної шкідливості. Дані соціологічних опитувань свідчать про зростання в такі періоди рівня тривожності, песимістичних установок, відчуття соціальної незатребуваності, втрати

перспективи в переважній більшості респондентів (В. Полтавець, М. Белінська, 1994; Б. Положий, 1995; Є. Головаха, 1997) [5, с. 201].

Психічна дезадаптація в ситуації кризи суспільних систем зумовлена переживанням кризи ідентичності. Політичні, етнічні, культурологічні, соціальні, ідеологічні чинники взаємодіють таким чином, що не лише вимагають змін у соціальному мисленні людини, а й передбачають загострення проблем самоідентифікації, особистісної категоризації образу «Я» [7]. Тобто порушується сприйняття особистістю себе, свого образу, втрачається відчуття себе як особистості.

Метою та завданням дослідження є аналіз розладів психічного здоров'я особистості, зумовлених її перебуванням при владі, та їх впливу на суспільно-політичні процеси, зокрема впливу патологічних змін особистості посадовця найвищого рангу на процес прийняття рішень, на психічне здоров'я державного апарату й суспільства загалом.

Методи дослідження. У дослідженні використаний біхевіоралістський (поведінковий) підхід, який розглядає політичний процес як

реалізацію певного первинного вольового зусилля, що надає політичний сенс будь-якому поведінковому акту. Тому саме поведінка є основним елементом аналізу в політичній теорії. Вона розглядається як більш фундаментальна категорія порівняно з правилами, нормами і законами, оскільки причетна до «живої» реальної політики. При цьому відхилення поведінки не є наслідком дефекту в самій особистості – вони є наслідком прямої дії несприятливих умов середовища, що регулюють поведінку. Для біхевіоралізму характерне зведення особистості до її соціального функціонування, а визначення норми або здоров'я – через поняття рівноваги із середовищем із використанням таких критеріїв, як адаптація, стабільність, успішність, продуктивність, конформність тощо [4, с. 200].

Результати. Головними критеріями психічного здоров'я, як вважає І.І. Галецька, «є адаптивність психічної діяльності та поведінки, адекватність віку й властивостям та впливу середовища. Поняття «психічне здоров'я» насамперед стосується механізмів і структури психічних процесів та станів, здатності саморегуляції та регуляції власної діяльності, координації діяльності згідно із чинними нормативами, а також функціональної ресурсності. Фактично описані позитивні психологічні критерії психічного здоров'я стосуються і здоров'я психологічного як одного з компонентів» [3, с. 51].

Виходячи з наведеного визначення, у кризових ситуаціях політична психіатрія може бути позначена як інтеграційна дисципліна, що вивчає вплив суспільно-політичних процесів на психічне здоров'я особистості та психічної патології особистості, зумовленої її перебуванням у владі, на суспільно-політичні процеси. У реальному житті психіатрія набагато жорсткіше пов'язана із суспільними та політичними процесами, ніж інші галузі медицини. Душевні розлади, незважаючи на успіхи нейрофізіології, як і раніше, залишаються захворюваннями, в генезі яких значну роль відіграють порушення взаємодії особистості із власним і навколишнім світом, причому останнє поняття обов'язково включає в себе ставлення до подій під час перебігу суспільно-політичних процесів. Ситуація видається парадоксальною: з одного боку, існування розладів, спровокованих руйнівними для адаптації суспільно-політичними процесами (наприклад, військовий конфлікт, який більше п'яти років триває в Україні), не піддається сумніву. З іншого боку – розділу психіатрії, який займався би питаннями психічного здоров'я політиків й осіб (суспільства загалом), які постраждали від дій політиків, начебто не існує. Але світ рухається вперед і наука, яка нехай і не визначається як «політична психіатрія», не тільки існує, а й, на нашу думку, успішно розвивається. Так, психіатричні парадигми з успіхом використовувалися для опису й пояснення суспільних явищ (Є. Голо-

ваха, Н. Паніна, 1994) [4], виявлено також психічні розлади, зумовлені перебуванням при владі (Оуен, 2011) [12], з'явилися нові професійні терміни, наприклад, «політичний темперамент» і «політична особистість» (Alford, Hibbing, 2007) [1] і т. п. До того ж, сьогодні психіатричні кліше надовго увійшли до звичайного лексикону політиків, правознавців, соціологів, правозахисників тощо.

Політика, яка здійснюється в політичній сфері, – це комплексне, багаторівневе суспільне явище, де найголовнішим є феномен політичної влади, інтегративна присутність якої визначає цінності, що слугують основою формування політичних відносин людей, створення політичних інститутів для функціонування та реалізації цих відносин, формування політичної ідеології, і яка є результатом і засобом матеріалізації політично усвідомленої діяльності людей. А тому індивід, який волею долі прагне до влади, обов'язково вступає з іншими індивідами в комунікацію (відносини) стосовно влади. Виникає силове поле, в якому свідомо чи підсвідомо знаходиться безліч індивідів. Індивідуальні волі, що прагнуть до влади, стикаються між собою і, врешті-решт, формують стійкі способи взаємодії, узгоджуючи свої дії, результати яких фіксуються у правилах і нормах.

Криза ідентичності багато в чому зумовлена тим, що ми живемо у стані підвищеного ризику насамперед у сфері політичній та економічній. Це відбувається у випадках, коли в зазначених сферах, особливо політичній, основою стає не поточна суб'єктивна потреба діяти на користь суспільного блага, а бажання самостверджуватися на індивідуальному і колективному рівнях. Залежність психічного самопочуття від матеріальних благ, точніше їх кількості, в сучасному світі набуває неосягнених масштабів. І хоча споживча позиція людства дедалі все більше турбує передову світову спільноту, питання виживання в умовах політичної та фінансово-економічної криз у деяких країнах, у тому числі й Україні, є актуальним, оскільки значна кількість населення цих держав не має можливості задовольнити свої первинні фізіологічні потреби, не кажучи вже про вищі духовні потреби особистості.

Що стосується суспільних процесів, то, як свого часу зауважував Е. Фромм, суспільство в цілому може бути «не цілком психічно здоровим». У розвитку індивідуальної та колективної патологій дійсно простежуються паралелі. Ідеї про національно-державну велич і винятковість, наддержаву, особливі здібності представників титульної нації у відтворенні пацієнта психіатричної лікарні дозволяють поставити певний діагноз. Оскільки ці ідеї часто ведуть до глибокого національного приниження і навіть територіального розколу, використання в даному випадку психіатричної термінології видається доречним. «Не цілком психічно здорове

суспільство», на думку Е. Фромма, трансформує уявлення про дійсні проблеми психічного життя, які полягають не стільки в тому, чому деякі люди стають душевнохворими, скільки в тому, чому більшості вдається уникнути цього. Не захворіти допомагає комплекс соціальних захисних (адаптивних) механізмів – стандартизована система, в якій переважають певні рішення і, відповідно, певні прагнення і способи їх задоволення. Ця система «передбачає моделі поведінки», завдяки яким можна «страждати від нестачі спонтанності й індивідуальності та не відрізнятись суттєво від мільйонів інших людей» [14].

Уведене Е. Фроммом поняття «нормальної соціальної ущербності» передбачає, що система досить захищена, щоб надати необхідну кількість соціальних транквілізаторів, що підтримують ілюзію нормального життя середньої людини. На противагу цьому хвора громадська структура перешкоджає задоволенню потреб, не надає достатньої кількості заспокійливих засобів через обмеженість власних ресурсів і погано регламентує поведінку громадян, пред'являючи до них різноспрямовані вимоги, що іноді призводить до трагічних наслідків.

Типовим прикладом слугує відома фраза колишнього прем'єр-міністра Киргизької Республіки Турсунбека Чингишева [13], яка свого часу була широко процитована в киргизькій центральній пресі: «Не крадуть у Киргизстані тільки дурні і ледарі», що було рівнозначно наказу: «Кради, якщо ти не ледар і не дурень». І це незважаючи на чинне кримінальне законодавство, що передбачає відповідне покарання. Іншим прикладом подвійних послань можуть бути утопічні інтернаціональні гасла про братерство і рівність при бурхливо розквітаючому націоналізмі. При цьому Конституція Киргизької Республіки юридично закріплює ідеологію, засновану на мультикультуралізмі. Результатом існування в ускладненій соціальному хаосом ситуації подвійних наказів став злорякисний когнітивний дисонанс: зростаючий рівень тривоги і зрив ослаблених захисних механізмів соціальної системи призвели до апатії і деградації громадян, періодично змінювані ненавистю, бажанням знищити існуючий режим, а також самих себе. «Помаранчеві» й інші «кольорові» революції в цьому сенсі можуть розглядатися як результат загострення в усвідомлюваній більшості соціальної ущербності, компенсація якої вимагає негайних дій. У середині 1950-х рр. Г. Бейтсон (Bateson, 2000 [1956]) [2] назвав і описав подібні ситуації, що склалися в результаті парадоксального наказу, що означає протиріччя між повідомленнями, які одночасно посилаються на різних рівнях комунікації.

Вочевидь, що в соціальної ущербності є свої критерії тяжкості – від бездумного слідування моделям поведінки в суспільстві («задана соціальна ущербність») до розвитку синдрому вивче-

ної безпорадності, за якого здатність самостійно приймати рішення і нести відповідальність за свої вчинки зникає. У запущених випадках суспільство перетворюється на подобу дитячого садка із суворим вихователем-тираном на чолі, без дозволу якого не можна зробити навіть найпростіші дії. Вихователь-тиран, у свою чергу, також є продуктом системи і залежить від своїх жертв, страждаючи від іншого варіанту ущербності, який чітко проявляється під час перебування при владі.

Щодо останнього можна констатувати, що дослідження особистості політичних діячів мають давню історію. У своїй книзі «Психопатології в політиці» Г. Лассуел обґрунтував положення, що політичні люди (*homo politicus*) найчастіше прагнуть компенсувати виникаючі в ранньому дитинстві несвідоме почуття неповноцінності й низьку самооцінку (Лассуел, 2005) [10]. Гонитва за владою є лише одною з поширених спроб людини втекти від самої себе, а політична діяльність стає засобом гіперкомпенсації комплексу неповноцінності. *Homo politicus* переносить особисті мотиви на громадські об'єкти, раціоналізуючи їх із точки зору суспільного інтересу. Політична арена, на думку Лассуела, – надзвичайно зручне місце для заміщення дитячої травми. Перебування при владі, таким чином, не тільки не забезпечує страховки від захворювання на психічний розлад – навпаки, вона (влада) надає родючий ґрунт для його подальшого розвитку. Вчений доходить висновку, що патологічні зміни особистості правителя істотно впливають на процес прийняття рішень, здоров'я державного апарату і суспільства в цілому, формуючи при цьому з великою ймовірністю політичні інститути, які встановлюють авторитарний або тоталітарний режими. А для того щоб вивчити психічні розлади людей, які очолювали держави і проаналізувати вплив зміненого мислення можновладців на хід історії, вважає Лассуел, необхідно поєднання фундаментальної медичної підготовки і досвіду роботи в уряді держави.

Дуже часто амбіційність від манії величчя в політиці відділяє тонка грань. Як зазначалося вище, політика особливо приваблює нарцисичних людей, бо цей рід діяльності забезпечує їм популярність та саморекламу. У 1998 році було проведено дослідження, в якому порівнювався рівень нарцисизму в політиків, духовенства, професорів коледжів та бібліотекарів. Автори мали початкову гіпотезу, що перші три типи матимуть рівень нарцисизму значно вищий, ніж у бібліотекарів, бо їхня діяльність є більш престижною і помітною для публіки. З'ясувалося, що священники, професори та бібліотекарі утворили спільну групу, а політики вирвалися далеко вперед. Із цього був зроблений висновок, що якби існувала політична система, яка цінує лідерство чи реальну законодавчу роботу, то таке відхилення в поведінці не становило б проблеми. Однак такої системи немає, а замість неї існує

система, яка винагороджує тих, хто має нічим не стримувану здатність до самореклами [11].

В інтерв'ю англійський лорд Девідом Оуеном [6], який за своє життя зустрічався з багатьма світовими політиками, оскільки в 70-х роках ХХ ст. був міністром охорони здоров'я, а згодом – і міністром іноземних справ Великобританії, розповідав про своє враження від В. Путіна і Д. Медведєва: «И Путин, и Медведев – молодые и здоровые современные люди, у них нет явных физических и психических проблем. Кое-кто подозревает Путина в гибрис-синдроме – этот термин означает некую профессиональную деформацию, слепую, враждебную здравому смыслу самонадеянность, презрение к чужому мнению, отрыв от реальной политической ситуации. Чем дольше человек во власти, тем больше шансов, что он «подхватит» гибрис-синдром. Им страдала Маргарет Тэтчер, ярко выражен он был у Тони Блэра и Джорджа Буша-младшего во время операции в Ираке».

Незважаючи на різноманітність думок про правомірність виділення гібрис-синдрому в якості окремої нозологічної категорії, інтерес до його дослідження зростає. Нижче перерахуємо основні клінічні критерії гібрис-особистості.

1. Схильність сприймати світ як арену, де можна використовувати свою силу і здобути славу, а не місце, наповнене проблемами, які вимагають розв'язання.

2. Схильність до вчинення дій, які в подальшому подаються виключно в позитивному світлі та перебільшення їх значення для оточуючих.

3. Надмірна заклопотаність власним іміджем і способом його вираження.

4. Месіанська манера розмови про власні діяння, тенденція до самозвеличення в мові та манерах.

5. Надмірна ідентифікація себе з нацією або іншою групою людей до такої міри, що власні бажання, думки і потреби починають приписувати всій нації або групі людей.

6. Зневага і презирство до думки інших.

7. Нерозсудливість та імпульсивність у прийнятті рішень.

8. Втрата контакту з дійсністю і самоізоляція від «простих смертних».

9. Тенденція дозволяти собі «широке бачення проблеми», особливо її моральної сторони, уникати обговорення практичності і безпеки власних рішень.

10. Подальше некомпетентне ведення політики, яку можна назвати «зарозумілою некомпетентністю». Це така ситуація, коли все йде не так тільки тому, що зарозумілість завадила лідеру подбати про «болти і гайки» [10].

Істотними зовнішніми факторами, що призводять до такого стилю поведінки, можуть бути надання надмірної влади і відсутність механізмів її

обмеження, а також період, протягом якого людина припускає залишатися при владі. Очевидно, що чим довше лідер перебуває при владі, тим ймовірнішим є розвиток гібрис-синдрому. Атмосфера всемогутності може розвинути навколо лідера будь-якого рангу, але, як правило, чим вище посада людини, тим більший ризик. Навіть демократично обрані лідери оточені особливим шануванням всередині даної політичної ситуації. Гібрис-особистість більш характерна для глав урядів, незалежно від того, демократичні вони чи ні. Особистісні характеристики, що перешкоджають збереженню якісного контакту з реальністю під час перебування при владі, сприяють швидкому розвитку гібрис-синдрому.

Низку характеристик, що визначають швидкий розвиток розладу (завищена самооцінка, імпульсивність, егоцентризм, презирство до підлеглих), медицина пояснює змінами нормального функціонування вентромедіальної префронтальної кори, лімбічної системи і латерального гіпоталамуса. Диференціальний діагноз повинен, ймовірно, включати ознаки професійної деформації людини, яка володіє владою, істеричні й нарцисичні розлади особистості. Катамнестичне дослідження гібрис-особистостей істотно полегшується після відходу лідера зі свого поста, якщо тільки його/її не встигли канонізувати, що аж ніяк не рідкість у разі спадкової передачі влади. Якщо влада передається члену сім'ї і в попереднього правителя були очевидні ознаки гібрис-синдрому, то патологічні зміни особистості спадкоємця можуть стати очевидними з перших хвилин перебування на чолі держави. Революційна зміна уряду далеко не завжди призводить до зміни режиму, пасивність більшості також не покращує ситуацію.

Отже, наголосимо, що психічні хвороби суспільства і психічні розлади особистості, пов'язані з її перебуванням при владі, не достатньо розглядаються соціологією, психологією, соціальною психіатрією. Предмет, методи і завдання останньої дисципліни поки що чітко не визначені, не дивлячись на значну кількість навчальних посібників і статей, в назві яких зустрічаються вищезгадані терміни.

Висновки. Підбиваючи підсумки, зазначимо таке:

1. Зв'язок між політикою і психічними станами як особи, так і суспільства в цілому підтверджений.

2. Політичний аспект деспотизму, який описується ознаками гібрис-синдрому, є не тільки політичним поняттям, а й загально-соціологічною і морально-правовою категорією, політичні форми якого визначаються як бонапартизм, авторитаризм, тоталітаризм. Суспільство потребує політико-соціальної стабільності, а якщо вона не забезпечена системою демократичної влади, вона забезпечуватиметься авторитарними (тоталітарними) методами.

3. Психічні стани людини входять до зони відповідальності політиків і можуть успішно вимірюватися і контролюватися в інтересах суспільства.

4. Політика, яка здійснюється не як професійна трудова діяльність, а як «аматорська політика», з великою ймовірністю призводить до некерованих спалахів психічних станів у суспільстві, які згодом можуть корегуватися тільки медичними засобами. Непрофесійна політика становить небезпеку для суспільства, тому професійні політики повинні розуміти і враховувати свій вплив на психічний стан людей.

Насамкінець, проводячи паралелі із сучасним політичним життям українського суспільства, наголосимо на тому, що все частіше й частіше у ЗМІ, виступах депутатів на телебаченні, з трибуни Верховної Ради, в комітетах лунають заклики і висуваються пропозиції, що для найвищих посадовців, які реально впливають на всі сфери суспільного життя, перед їх призначенням на посаду, а згодом – хоча б раз на рік, необхідно проходити розгорнуте медичне, психологічне й психіатричне обстеження для виявлення тих негативних рис і ознак, які в подальшому можуть призвести до встановлення в країні диктатури. Переконані, що це було б розумним і своєчасним рішенням, яке вплинуло б на прискорення демократичних процесів у політичній сфері транзитної України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Alford J. Hibbing J. R.,. Personal, Interpersonal, and Political Temperaments. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2007. Vol. 614. S. 196–212.
2. Bateson G. Steps to an Ecology of Mind. Chicago : University of Chicago Press. Bloch, 2000. S. 178.
3. Галецька І.І. Психічне здоров'я як проблема національної безпеки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. 2(1). С. 49–57.
4. Головаха Е. Социальное безумие. История, теория и современная практика. Киев : Абрис, 1994. 168 с.
5. Гусева А.В. Кризи суспільних систем і психічне здоров'я особистості. *Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць К-ГНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С Костюка АПН України*. 2010. Вип. 10. С. 196–204.
6. Какие болезни политиков мешали жить их народам. *Город 812*, 2011. 16 марта. URL : <http://www.online812.ru/2011/03/16/010/>.
7. Корнилов А.П. Саморегуляция человека в условиях социального перелома. *Вопросы психологии*. 1995. № 5. С. 69–78.
8. Лассуэл Г. Психопатология и политика. Москва : РАГС, 2005. 352 с.
9. Моїсеєнко Р.О. Охорона психічного здоров'я дітей в умовах економічної кризи: деякі проблеми та шляхи їх розв'язання. *Здоров'я України*. 2010. № 3(14). С. 41–43.
10. Молчанова Е.С. Реабилитация политической психиатрии: нездоровое общество и психические

расстройства, связанные с пребыванием у власти. *Историческая психология и социология истории*, 2012. Т. 5. № 2. URL : <http://www.socionauki.ru/journal/articles/148920/>.

11. Нарцисизм та інфантилізм. Політик стає шоуменом і замість написання законів пише в Твіттер // *Тексти ORG UA*, 2010. 1 декабря. URL : http://texty.org.ua/pg/article/newsmaker/read/25998/Narcysyzm_ta_infantylizm_Polityk_staje_shoumenom_i.

12. Оуэн Д. История болезни: недуги мировых лидеров последнего столетия. Москва : Амфора, 2011. 639 с.

13. Усупбаев А. Надо прекратить этот «Кыргызстан – наш общий дом». *Ачык Салсат плюс*. 2011. 29 декабря.

14. Фромм Э. Здоровое общество. Москва : АСТ, 2011. 448 с.

REFERENCES:

1. Alford, J. (Ed.). (2007). Personal, Interpersonal, and Political Temperaments [Personal, Interpersonal, and Political Temperaments]. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 614, pp. 196–212.
2. Bateson, G. (2000). Steps to an Ecology of Mind [Steps to an Ecology of Mind]. Chicago: University of Chicago Press. Bloch, P. 178.
3. Galetcka, I. I. (2012). Psykhichne zdorov'ia yak problema natsionalnoyi bezpeky [Mental health as a national security problem]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, vol. 2(1), pp. 49–57.
4. Golovaha, E. (Ed.). (1994). Socialnoie bezumie. Istoriia, teoriia i sovremennaia praktika [Social madness. History, theory and modern practice]. Kiev: Abris, 168 s.
5. Gusieva, A. V. (Ed.). (2010). Krizy suspilnyh system i psykhichne zdorov'ya osobystosti [Crisis of social systems and mental health of the individual]. *Problemy suchasnoyi psykholohiyi: zb. nauk. prac. K-GINU imeni Ivana Ogiyienka, Instytutu psiholohiyi im. G. S. Kostyuka APN Ukrayiny*, vol. 10, pp. 196–204.
6. Kakiie bolezni politikov meshali zhit ikh narodam [What diseases of politicians prevented their peoples from living]. *Gorod 812*. 2011. 16 marta. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.online812.ru/2011/03/16/010/>.
7. Kornilov, A. P. (1995). Samoregulatsiia cheloveka v usloviakh socialnoho pereloma [Self-regulation of a person in a social fracture]. *Voprosy psihologii*, no. 5, pp. 69–78.
8. Lassuel, G. (2005). Psikhopatologiya i politika [Psychopathology and politics]. Moskva: RAGS, 352 s.
9. Moiseyenko, P. O. (Ed.). (2010). Okhrona psykhichnoho zdorov'ya ditei v umovakh ekonomichnoyi kryzy: deyaki problemy ta shlyahy yih rozv'yazannya. *Zdorov'ya Ukrayiny*, no. 3 (14), pp. 41–43.
10. Molchanova, E. S. (Ed.). (2012). Reabilitatsiya politicheskoy psikhiiatriyi: nezdorovoe obshchestvo i psikhicheskie rasstrojstva, svyazannye s prebyvaniem u vlasti [Rehabilitation of political psychiatry: unhealthy society and mental disorders associated with being in power]. *Istoricheskaya psikhologiya i sotsiologiya istoriyi*, t. 5, no. 2. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.socionauki.ru/journal/articles/148920/>.

11. Nartsysyzm ta infantylyzm. Politik staie shoumenom i zamist napysannia zakoniv pyshe v Twitter [Narcissism and infantilism. The politician becomes a showman and writes in Twitter instead of writing laws]. Teksty ORG UA. 2010. 1 dekabria. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu:

http://texty.org.ua/pg/article/newsmaker/read/25998/Narcysyzm_ta_infantylyzm_Polityk_staje_shoumenom_i.

12. Ouen, D. (2011). Istoriia bolezni: nedugi mirovyh liderov posledneho stoletia [Case history: illnesses of world leaders of the last century]. Moskva: Amfora, 639 s.

13. Usupbaev, A. (2011). Nado prekratit etot «Kyrgyzstan – nash obshii dom» [We must stop this «Kyrgyzstan – our common home»]. Achyk Salsat plyus. 29 dekabria.

14. Fromm, E. (2011). Zdrovovoe obshestvo [Healthy society]. Moskva: AST, 448 s.

Impact of mental health disorders personality due to her being in power on socio-political processes

Timashova Viktoriya Mikhailivna

Doctor of Political Science,
Associate Professor,
Professor of the Department of Political
Science, Public Administration and
Administration
National Pedagogical University
named after M.P. Drahomanov
Pyrohova str., 9, Kiev, Ukraine

The current problem in the modern dynamic world is the mental disorders that result from the violation of the interaction of the individual with his or her own and the surrounding world. The latter concept necessarily includes attitudes to events in the course of socio-political processes. The identity crisis is largely due to the fact that we are at increased risk connected in the political and economic spheres. In this connection, the article deals with the concept of mental disadaptation in situations of crisis state periods which are accompanied by deterioration of the psychological state of the population. The purpose of the study is to analyze the mental health disorders of the individual which caused by his or her power, and their impact on socio-political processes. The study uses a behavioral approach that views the political process as the realization of a particular primary willpower that gives political meaning to any behavioral act. Behavioralism uses the reduction of personality to its social functioning and the definition of norm or health connects with the concept of equilibrium, the criteria of which are adaptation, stability, success, productivity, conformality.

The concept of political psychiatry has been applied, which has proved the appropriateness of applying psychiatric concepts to describe and explain the influence of mental health disorders of a person related to his / her power in the course of socio-political processes. It is emphasized that the subject, methods and tasks of political psychiatry have not yet been clearly defined. Social impairment as well as the concept of normal social impairment introduced by E. Fromm. He defined as an adaptation phenomenon that contributes to the survival of the individual in modern society, and the syndrome of overconfidence (hybridity) – as a set of signs of specific occupational deformity, invocation. The basic clinical criteria of a hybrid personality and their manifestation in the behavior of such a person are given. It has been found that the granting of excessive power and the absence of mechanisms to limit it as well as the period during which a person assumes to remain in power. It can be significant external factors. This leads to the main conclusion that the mental states of a person are within the responsibility of politicians, which is why society needs political and social stability, and if it is not provided with a system of democratic power, it will be provided by authoritarian (totalitarian) methods.

Key words: political psychiatry, paradoxical order, social defect, hybrid syndrome.